

LEGAL INSIGHT

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΣΕ ΕΛΒΕΤΙΚΑ ΦΡΑΓΚΑ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΜΕΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Χρήστος Παρασκευόπουλος- Κόλιας Δικηγόρος M.Δ.Ε., M.Sc	Το άρθρο προσεγγίζει τις συνέπειες των πρόσφατων αποφάσεων της Ελβετικής Κεντρικής Τράπεζας στην ισοτιμία ευρώ/ελβετικών φράγκων, τις προοπτικές και την επίδραση στους δανειολήπτες σε ελβετικά φράγκα, καθώς και τον τρόπο άμεσης προστασίας τους από την αύξηση των μηνιαίων δόσεων του δανείου τους.
---	--

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015

Η πρόσφατη (15.1.2015) απόφαση της Ελβετικής Κεντρικής Τράπεζας (SNB) να σταματήσει τις παρεμβάσεις της στις χρηματαγορές με στόχο τη διατήρηση της ισοτιμίας ευρώ/ελβετικού φράγκου άνω του 1,20, χαρακτηρίστηκε αρχικά από την πλειοψηφία των αναλυτών ως κεραυνός εν αιθρία και προκάλεσε μέσα σε λίγα λεπτά ένα ισχυρότατο σοκ, που οδήγησε την ισοτιμία έως και στο 0,85. Η κίνηση αυτή που προσομοιάστηκε με «πυρηνική βόμβα», καθώς τόσο ραγδαία μεταβολή δεν έχει συμβεί για πάνω από τριάντα χρόνια, υπαγορεύθηκε, κατά την κυρίαρχη μάλλον άποψη, από την ανάγκη προσαρμογής της νομισματικής πολιτικής της SNB στην τρέχουσα χρηματοοικονομική συγκυρία.

Η λειτουργία του ελβετικού τραπεζικού συστήματος, ως παγκόσμιου ασφαλούς καταφυγίου, είχε οδηγήσει, ήδη από τα τέλη του 2010 και ενώ η ευρωπαϊκή κρίση χρέους διογκωνόταν, σε μαζική ροή κεφαλαίων προς αυτό με συνέπεια την αύξηση της ισοτιμίας ευρώ/ελβετικού φράγκου, λόγω της αυξανόμενης ζήτησης για ελβετικά φράγκα. Η τάση αυτή κορυφώθηκε το Σεπτέμβριο του 2011, οπότε, σε συνδυασμό με την τότε κορύφωση της ευρωπαϊκής κρίσης, η ισοτιμία άγγιξε το 1,10. Τότε η SNB, προς αποτροπή της επιζήμιας για τις ελβετικές εξαγωγές και εν γένει την ελβετική οικονομία ανατίμηση του φράγκου, ανακοίνωσε την απεριόριστη παρέμβασή της στις χρηματαγορές για τη διατήρηση της ισοτιμίας άνω του 1,20, την οποία μάλιστα επιβεβαίωνε διαρκώς έκτοτε. Με μια απλουστευτική προσέγγιση κατά την περίοδο αυτή η SNB, αγόραζε διαρκώς ευρώ, πουλώντας ελβετικά φράγκα, το προνόμιο έκδοσης των οποίων κατέχει αποκλειστικά, ώστε να αντισταθμίζει την αυξανόμενη ζήτηση στο βαθμό που η τιμή διατηρείτο περίπου στο 1,20. Αυτή η πρακτική είχε ως συνέπεια τη συσσώρευση στο ενεργητικό της περιουσιακών στοιχείων σε ευρώ αξίας περί τα 174 δις, τα οποία αντιστοιχούν

στο 40% του συνολικού ενεργητικού της, που ανήλθε στο 80% του ΑΕΠ της Ελβετίας, τη στιγμή που τα αντίστοιχα ποσοστά για τις τρεις βασικές Κεντρικές Τράπεζες (Bank of England, European Central Bank και Fed) βρίσκονται περί το 25% . Αυτό συνεπάγεται και αντίστοιχη έκθεση της SNB σε κινδύνους προερχόμενους από οποιαδήποτε πιθανή υποτίμηση του ευρώ. Παράλληλα, τα αποτελέσματα της απόφασης αυτής δεν ήταν απολύτως ενθαρρυντικά. Μπορεί μεν ο ρυθμός ανάπτυξης να ήταν μεγαλύτερος από αυτόν της Ευρωζώνης, όμως ο πληθωρισμός παρέμεινε μηδενικός στο χείλος του αποπληθωρισμού.

Όντας υπερεκτεθειμένη στο Ευρώ, χωρίς να έχουν αλλάξει στο ελάχιστο οι προαναφερθείσες συνθήκες που οδήγησαν στην αύξηση των χρηματοροών προς το ελβετικό πιστωτικό σύστημα, αντίθετα να έχουν επιβαρυνθεί από νέες πιέσεις (Ρωσική νομισματική κρίση), η SNB δεν θα μπορούσε να παλέψει άλλο να διατηρήσει μια τεχνητή ισοτιμία, που δεν αντανάκλασε στο ελάχιστο της συνθήκες της αγοράς. Καθοριστικός παράγοντας εν τέλει στάθηκε η προεξόφληση της αυριανής (22.1.2015) απόφασης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για ποσοτική νομισματική χαλάρωση, μέσω της αγοράς ομολόγων, ύψους άνω των 500 δις ευρώ. Η πιθανολογούμενη και λογικώς αναμενόμενη υποτίμηση που θα προκαλέσει στο Ευρώ θα ήταν αδύνατο να αντιμετωπιστεί από την SNB. Κάποιοι έκαναν λόγο ακόμη και για προεξόφληση διάλυσης της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης , χωρίς βεβαίως μια τέτοια θέση να φαίνεται λογική από την έκταση της μεταβολής. Έτσι, η SNB αποφάσισε να λάβει την επίπονη απόφαση για την ίδια και την ελβετική οικονομία τώρα, ώστε να αποφύγει πολύ βαθύτερες συνέπειες στο μέλλον . Βεβαίως, από την εξέλιξη της ισοτιμίας την τελευταία εβδομάδα, προκύπτει πως η SNB δεν έπαυσε τελείως τις παρεμβάσεις της, αλλά απλώς μείωσε τον πήχη περίπου στο 1 ευρώ/ελβετικό φράγκο, ώστε να βρεθεί πιο κοντά στην πραγματική ισοτιμία. Παράλληλα, στην κατεύθυνση της μείωσης της ζήτησης στην αγορά ελβετικών φράγκων και συνεπώς της αντιμετώπισης της ανατίμησης του φράγκου, μείωσε όλα τα επιτόκια της, ενώ έθεσε το στόχο για το Libor 3M μεταξύ -0,25% και -1,25%, αντί για -0,25% έως -0,75%.

Ο συνδυασμός των προαναφερθέντων παραγόντων οδηγεί πλέον σε εκτιμήσεις για σταθεροποίηση της ισοτιμίας γύρω από το 1 ευρώ/ελβετικό φράγκο για τουλάχιστον τους επόμενους 12 μήνες, χωρίς βεβαίως να πρέπει να υποτιμάται το ενδεχόμενο περαιτέρω ανατίμησης του φράγκου, καθώς το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα φαίνεται να βρίσκεται σε περίοδο ακραίας μεταβλητότητας, στο πλαίσιο ευρύτατων οικονομικών και γεωπολιτικών

ανακατατάξεων που κυφορούνται. Αυτό βεβαίως φέρνει ξανά στο επίκεντρο το μείζον πρόβλημα των δανειοληπτών σε ελβετικά φράγκα. Ήδη επιβαρυνμένοι από την πτώση της ισοτιμίας από το 1,60 περίπου, κατά την περίοδο λήψης των επίμαχων δανείων (2006-2007), στο 1,20, βρίσκονται πλέον αντιμέτωποι με μια επιπλέον εκτίναξη κατά 20% σε μερικές ώρες, η οποία μάλιστα δεν φαίνεται κατά τα ανωτέρω να είναι παροδική, του δανειακού τους φορτίου. Η νομική θεμελίωση των αξιώσεων κατά των πιστωτικών ιδρυμάτων και του κατάλληλου τρόπου αντιμετώπισης του προβλήματος έχει ήδη αναλυθεί σε σχετικά μας ενημερωτικά δελτία στο παρελθόν, έχει δε επιρρωθεί από αρκετές μέχρι σήμερα αποφάσεις ελληνικών δικαστηρίων, αλλά ακόμη και του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (C-26/13, Arpad Kasler, Hajnalka Kaslerne Rabai κατά OTP Jelzalogbank Zrt). Όμως η πρόσφατη ανατίμηση του φράγκου και η άμεση επίδραση αυτής στις καταβλητέες δόσεις ήδη από τον επόμενο μήνα, καθιστά επιτακτική την ανάγκη άμεσης προστασίας των δανειοληπτών. Χαρακτηριστικά για δάνειο σε ελβετικά φράγκα με διάρκεια 300 μηνών ύψους 100.000 ευρώ, που ελήφθη το έτος 2008, η μηνιαία τοκοχρεωλυτική δόση, λαμβανομένων υπόψη των μεταβολών στην ισοτιμία και στα επιτόκια, ανήλθε από 559 ευρώ κατά την αρχή της περιόδου αποπληρωμής σε 655 ευρώ σήμερα.

Η προσφορότερη δικονομική δυνατότητα για την αντιμετώπιση του προβλήματος είναι η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων περί προσωρινής ρύθμισης της κατάστασης. Συγκεκριμένα, ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας παρέχει στο αρμόδιο δικαστή μια ευρεία εξουσία να διατάξει ρυθμιστικά μέτρα διαπλαστικού χαρακτήρα παρεμβαίνοντας σε υφιστάμενη σύμβαση. Στο πλαίσιο αυτό εξάλλου έχει εκδοθεί πλήθος προσφάτων αποφάσεων που διατάσσουν την καταβολή μειωμένου μισθώματος, στο ύψος που πιθανολογείται ότι τελικά θα επιδικαστεί, από τον μισθωτή, στο πλαίσιο αγωγής για μείωση του μισθώματος, λόγω της πρωτοφανούς μείωσης των μισθωτικών αξιών. Έτσι, ο δανειολήπτης μπορεί να αιτηθεί στο δικαστήριο την καταβολή τοκοχρεωλυτικής δόσης, υπολογιζόμενης με την ισοτιμία κατά το χρόνο λήψης του δανείου. Αυτό γίνεται απολύτως δεκτό στην ήδη εκδοθείσα υπ' αριθμ. 342/2014 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κοζάνης, η οποία μάλιστα εκδόθηκε πριν την πρόσφατη ανατίμηση του φράγκου και διατάσσει την καταβολή δόσεων υπολογισμένων με βάση την ισοτιμία ευρώ/ελβετικού φράγκου κατά το χρόνο λήψης του δανείου, ήτοι το 2006 μέχρι την έκδοση απόφασης επί σχετικής αγωγής του δανειολήπτη. Τέλος, οι πολιτικές εξαγγελίες των τελευταίων ημερών, ιδίως ενόψει των επικείμενων εκλογών φαίνεται να στοχεύουν αποκλειστικά στην αντιμετώπιση της

τελευταίας μόνο ανατίμησης, χωρίς να λαμβάνουν υπ' όψη τη ρίζα του προβλήματος και χωρίς να αντιμετωπίζουν τη συνολική επιβάρυνση των δανειοληπτών, η οποία σημειωτέον είναι σχεδόν διπλάσια μεταξύ των ετών 2007-2014, σε σχέση με την αμέσως πρόσφατη. Στην ίδια λογική κινούνται και οι προτάσεις των τραπεζών για προσωρινή ρύθμιση των καταβλητέων δόσεων, οι οποίες επίσης αποσκοπούν στην αντιμετώπιση μόνο της πρόσφατης μεταβολής. Οι λύσεις αυτές, πέραν του ότι δεν οδηγούν σε μια βιώσιμη κατάσταση για τους δανειολήπτες, παρά μεταθέτουν το πρόβλημα στο διηνεκές, εμπεριέχουν, ακόμη και αν δεν συντελείται με την τυπική νομική έννοια, αναγνώριση του συνόλου του χρέους και απεμπόληση των αξιώσεων κατά των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η ρύθμιση της επίδρασης στη δανεική σύμβαση μόνο της πρόσφατης πτώσης της ισοτιμίας από το 1,20 στο 1 , εμπεριέχει τη λογική αναγνώριση ως «δίκαιης» της μεταβολής κατά την περίοδο 2007-2014, η οποία όπως προαναφέρθηκε είναι κατά πολύ μεγαλύτερη.

Συνεπώς, με τα σημερινά δεδομένα μόνη ασφαλής οδός για την απόκρουση του κινδύνου που τίθεται στην οικονομική κατάσταση και την περιουσία των δανειοληπτών σε ελβετικά φράγκα είναι η προσφυγή στη δικαστική κρίση με αίτημα την προπεριγραφείσα προσωρινή προστασία.